

A debreceni kulturális intézmények akadálymentességi vizsgálat

Tóth Eszter

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézet
e-mail: toth.eszter@econ.unideb.hu

Összefoglaló:

Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 27. cikkelye szerint „minden személynek joga van a közösség kulturális életében való szabad részvételhez, a művészetek élvezéséhez” (OHCHR, 2025), azaz a kultúrához való hozzáférés alapvető emberi jog. Sajnos az akadálymentesítés legtöbbször kimerül a fizikai környezet kialakításának biztosításában (rampák, liftek), ám ez ennél sokrétűbb feladatról van szó. A fogyatékkal élő emberek és sérülékeny csoportok számára a kulturális részvételhez kapcsolódó jogok gyakorlása többféle akadályba ütközhet, amelyek testi, értelmi, vagy nyelvi és kommunikációs nehézségeikből fakadnak.

A kutatás célja Debrecen kiemelt kulturális intézményeinek vizsgálata, azok akadálymentességi gyakorlatainak feltárása a fizikai, érzékszervi, kommunikációs és szervezeti hozzáférés komplex vizsgálatán keresztül. A vizsgálat Amartya Sen Nobel-díjas közgazdász képességszemlélet modelljét (capability approach) (Sen, 1985) alkalmazza elméleti keretként, amely különbséget tesz a formálisan biztosított lehetőségek (*capabilities*) és a ténylegesen megvalósuló részvételi módok (*functionings*) között (Alkire, 2002). A módszertan ötvözi a helyszíni bejárásokból szerzett tapasztalatokat az intézményi munkatársakkal és érintett felhasználókkal készített kvalitatív interjúkkal. A kutatás célja nem csupán az intézmények összehasonlítása, hanem az eredmények kapcsán fejlesztési javaslatokkal szolgálni a debreceni kulturális élet inkluzívabbá tételéhez.

Kulcsszavak: kulturális akadálymentesítés, fogyatékkal élők, Debrecen, barrier-free culture

Hivatkozások:

Sen, A. K. (1985): *Commodities and capabilities*. Oxford: Oxford University Press

Alkire, S., (2002): *Participation and Culture in Valuing Freedoms: Sen's Capability Approach and Poverty Reduction*, Oxford: Oxford University Press, <https://doi.org/10.1093/0199245797.003.0004>

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, 2025: Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata magyar fordítása, United Nations Department of Public Information, <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/hungarian>